

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
บทนำ.....	1
บทที่	
1. วิวัฒนาการและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้สื่อข่าว ในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	5
1.1. วิวัฒนาการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้สื่อข่าว ในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	5
1.1.1. คำจำกัดความของ “ผู้สื่อข่าว”	10
1.1.1.1 คำจำกัดความทั่วไปของ “ผู้สื่อข่าว”.....	10
1.1.1.2 คำจำกัดความทางกฎหมายของ “ผู้สื่อข่าว”	12
1.1.2. สถานะทางกฎหมายของ “ผู้สื่อข่าว”	14
1.1.3. กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการให้ ความคุ้มครองผู้สื่อข่าวในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	19
1.1.3.1 การก่อตัวของกฎหมายจารีตประเพณี ระหว่างประเทศ.....	20
1.1.3.1.1 ทางปฏิบัติของรัฐ.....	21
(1) การเลือกทางปฏิบัติของรัฐ	21
(2) การประเมินทางปฏิบัติของรัฐ.....	23
1.1.3.1.2 ความเชื่อว่าเป็นกฎหมาย.....	25

1.1.3.2 การจัดทำอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 และพิธีสาร เพิ่มเติม ค.ศ.1977 ในฐานะที่เป็นการประมวล กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ	27
1.2 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้สื่อข่าว ในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	36
1.2.1 การนำหลักการและกฎเกณฑ์ในการคุ้มครองพลเรือนมาใช้ กับผู้สื่อข่าว	37
1.2.1.1 หลักการคุ้มครองสิทธิในชีวิต.....	37
1.2.1.1.1 สิทธิในชีวิตตามกฎหมายสิทธิมนุษยชน	38
1.2.1.1.2 สิทธิในชีวิตตามกฎหมายมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ	45
1.2.1.2 หลักการปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์	52
1.2.1.3 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ.....	56
1.2.2 การคุ้มครองเสรีภาพของผู้สื่อข่าวในภาวะการขัดกันทาง กำลังทหาร	60
1.2.2.1 เสรีภาพในข่าวสาร	60
1.2.2.2 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและ การแสดงออก.....	62
1.2.2.3 เสรีภาพในการเผยแพร่ข่าวสาร	64
2. กลไกทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้สื่อข่าวใน ภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	66
2.1 มาตรการทางกฎหมายของรัฐในการตรวจสอบติดตามและบังคับการ ให้เป็นไปตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ	66
2.1.1 มาตรการในการป้องกัน	67
2.1.1.1 การเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ.....	67

2.1.1.2 การรับเอาบทบัญญัติกฎหมายในการปฏิบัติ	
ตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ	68
2.1.2 มาตรการในการตรวจสอบติดตาม	70
2.1.2.1 การตรวจสอบติดตามที่ดำเนินการโดยรัฐ	
ที่ให้ความคุ้มครองหรือโดยผู้ที่ทำการแทนรัฐ	70
2.1.2.2 การตรวจสอบติดตามของคณะกรรมการกาชาด	
ระหว่างประเทศ.....	72
2.1.3 มาตรการในการลงโทษ	74
2.1.3.1 พันธกรณีในการลงโทษต่ออาชญากรสงคราม	75
2.1.3.2 การส่งผู้ร้ายข้ามแดน.....	76
2.2 กลไกทางกฎหมายที่ดำเนินการโดยองค์การระหว่างประเทศระดับรัฐบาล	
และมีใช้ระดับรัฐบาล	79
2.2.1 องค์การระหว่างประเทศระดับรัฐบาล.....	79
2.2.1.1 ระดับสากล.....	80
2.2.1.1.1 องค์การสหประชาชาติ	80
(1) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และ	
วัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ	81
(2) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน	
แห่งสหประชาชาติ	86
2.2.1.2 ระดับภูมิภาค	90
2.2.1.2.1 สหภาพยุโรป.....	90
(1) องค์การภายในของคณะมนตรี	
แห่งยุโรป.....	91
(ก) คณะกรรมการรัฐมนตรี.....	92
(ข) สหประชาชาติผู้แทน	92
(ค) สำนักเลขาธิการคณะมนตรี	
แห่งยุโรป	93
(2) ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป	94
(3) ศาลประชาคมยุโรป	95

2.2.1.2.2	สันนิบาตอาหรับ	100
2.2.1.2.3	สหภาพแอฟริกัน.....	104
	(1) คณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิของมนุษย์ และประชาชน.....	105
	(2) ศาลแอฟริกันว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และ ประชาชน.....	107
2.2.2	องค์การระหว่างประเทศที่มีใช้ระดับรัฐบาล	109
2.2.2.1	คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ	110
2.2.2.2	กลุ่มพิทักษ์สิทธิมนุษยชนสหรัฐอเมริกา	115
2.2.2.3	สมาคมผู้สื่อข่าวต่างๆ.....	118
2.2.2.3.1	คณะกรรมาธิการคุ้มครองผู้สื่อข่าว.....	119
2.2.2.3.2	สมาพันธ์ผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ	122
2.2.2.3.3	สถาบันความปลอดภัยในการทำข่าว ระหว่างประเทศ	124
2.2.2.3.4	องค์กรนักข่าวไร้พรมแดน	126
3.	ความรับผิดชอบต่อการละเมิดพันธกรณีในการให้ความคุ้มครองผู้สื่อข่าว ในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	129
3.1	ความรับผิดชอบต่อการละเมิดพันธกรณี.....	129
3.1.1	ความรับผิดชอบของรัฐจากการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ	130
3.1.1.1	ความรับผิดชอบของรัฐภายใต้ร่างอนุสัญญาเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบของรัฐต่อการกระทำที่เป็นความผิด ตามกฎหมายระหว่างประเทศ (2001) ของ คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศ.....	130
3.1.1.1.1	องค์ประกอบของการกระทำระหว่างประเทศ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย.....	131

(1) ต้องเป็นการกระทำของรัฐ	132
(2) ต้องมีการละเมิดพันธกรณีระหว่าง ประเทศ.....	134
3.1.1.1.2 ผลทางกฎหมายของการละเมิดพันธกรณี ระหว่างประเทศ	137
(1) พันธกรณีในการยุติการกระทำผิด กฎหมายและการประกันมิให้ การทำซ้ำขึ้นอีก	135
(2) พันธกรณีในการชดใช้ความเสียหาย....	138
(ก) การทำกลับคืนให้เหมือนเดิม	138
(ข) การทำให้พึงพอใจ	138
(ค) การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน	139
3.1.1.2 ความรับผิดชอบของรัฐภายใต้กฎหมายมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ.....	141
3.1.1.2.1 ผลทางกฎหมายของการละเมิดพันธกรณี ตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ..	141
3.1.1.2.2 ปัญหาจากการพิจารณาเรื่องความรับผิด ชอบของรัฐภายใต้กฎหมายมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ	144
3.1.2 ความรับผิดชอบของปัจเจกชนผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย มนุษยธรรมระหว่างประเทศ.....	146
3.1.2.1 สำนวนความผิดทางอาญาภายใต้ธรรมนูญกรุงโรม ก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ	147
3.1.2.1.1 อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์.....	148
3.1.2.1.2 อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ	151
3.1.2.1.3 อาชญากรรมสงคราม	153
3.1.2.1.4 อาชญากรรมการรุกราน	160
3.2 เขตอำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดี	163
3.2.1 ศาลภายในของรัฐที่เกี่ยวข้อง	163

3.2.1.1 เขตอำนาจศาลตามหลักดินแดน	164
3.2.1.2 เขตอำนาจศาลเหนือบุคคล	165
3.2.1.3 เขตอำนาจตามหลักสากล.....	165
3.2.2 ศาลระหว่างประเทศ	166
3.2.2.1 เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ	167
3.2.2.2 เขตอำนาจศาลระหว่างประเทศเฉพาะกิจ	170
3.2.2.2.1 ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อ พิจารณากรณีไม่สงบในอดีตกองทัพอากาศ ..	170
3.2.2.2.2 ศาลอาญาระหว่างประเทศเฉพาะกิจเพื่อ พิจารณากรณีไม่สงบในสำหรับรวันดา.....	173
4. วิเคราะห์ปัญหาจากกลไกทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้สื่อข่าว ในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	177
4.1 กรณีศึกษา : ปัญหาในการให้ความคุ้มครองผู้สื่อข่าว ในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	177
4.1.1 กรณีกองกำลังองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือปฏิบัติ การทางอากาศต่อสหพันธ์สาธารณรัฐยูโกสลาเวีย	179
4.1.1.1 ที่มาของปัญหา.....	179
4.1.1.2 การปฏิบัติการทางทหาร	182
4.1.1.3 การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ	183
4.1.2 กรณีสงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่ 2	199
4.1.2.1 ที่มาของปัญหา.....	199
4.1.2.2 การปฏิบัติการทางทหาร	201
4.1.2.3 การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ	203
4.1.3 กรณีความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและเลบานอน.....	212
4.1.3.1 ที่มาของปัญหา.....	212
4.1.3.2 การปฏิบัติการทางทหาร	213
4.1.3.3 การละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ	215

4.2 ปัญหาจากบทบัญญัติของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้สื่อข่าว	
ในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	224
4.2.1 การให้คำจำกัดความ “ผู้สื่อข่าว”	224
4.2.2 การกำหนดสถานะพิเศษทางกฎหมายที่มากกว่าพลเรือน ให้แก่ผู้สื่อข่าว	225
4.2.3 การกำหนดเสรีภาพในการปฏิบัติวิชาชีพสื่อมวลชน ในการติดตามกองทัพให้แก่ผู้สื่อข่าว	226
4.2.4 การได้รับยกเว้นจากการถูกค้น ยึด ทำลายพยานหลักฐาน โดยมิชอบ	228
4.2.5 การคุ้มครองผู้สื่อข่าวกรณีเป็นพยานในชั้นศาล	229
4.3 ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้สื่อข่าว	
ในภาวะการขัดกันทางกำลังทหาร	230
4.3.1 สภาพภายในของรัฐภาคีฝ่ายขัดกัน	230
4.3.2 องค์การผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย	231
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	233
บรรณานุกรม	242
ภาคผนวก	
1. The United Nations General Assembly Resolution 2673 (XXV) of 9 December 1970	260
2. The Economic and Social Council Resolution 1597 (L) of 21 May 1971	263
3. The United Nations General Assembly Resolution 2854 (XXVI) of 20 December 1971	268
4. The Commission on Human Rights Resolution 6 (XXVIII) of 31 March 1972	271

5. The Economic and Social Council Resolution 1690 (LII) of 2 June 1972.....	277
6. The United Nations General Assembly Resolution 3058 (XXVIII) of 2 November 1973.....	279
7. The United Nations General Assembly Resolution 3245 (XXIX) of 29 November 1974.....	281
8. The United Nations General Assembly Resolution 3500 (XXX) of 15 December 1975.....	282
9. Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)	285
10. Charter for the Safety of Journalists Working in War Zones or Dangerous Areas	345
11. International Code of Practice for the Safe Conduct of Journalism.	348
12. The International News Safety Institute Safety Code	350